

ODNOSI MED TUNIZIJO IN FRANCIJO SO SE SPET POSLABŠALI

Nacionalisti - najhujši sovražniki domovine

Boj za nafto v Sahari - „Vsako obotavljanje, vsako odlašanje je nevarno!“

Zadnjič smo napisali, da napetost med Parizom in Burgibo hvala Bogu popušča, ker sta Tunizija in Francija sprejeli predlog, naj bi v njunem sporu zaradi letalskega napada na Sakiet prijateljsko posredovali Amerikanci in Angleži.

Toda ravno ko se je Robert Murphy, eden najspodobnejših diplomatov, s katerimi razpolaga Amerika, odpravljal po nalogu svoje vlade na pot v Evropo, je prišlo do novega zapletljaj v Tuniziji.

V kraju Remada, ležečem na jugu države, kjer imajo Francozi še svojo posadko, je francoski vojaški avtomobil kljub splošni prepovedi tunizijske vlade zapustil taborišče ter pri tem naletel na mino, ki je ranila enega častnika. Ondotni francoski poveljnik je nato dal prijeti 11 tunizijskih državljanih, med njimi enega predstavnika vlade in dva orožnika, ter jih ukazal prignati v taborišče na zasliševanje.

Jetnike so sicer naslednji dan na višje povelje izpustili, toda vse Tunizije se je navzlic temu polastilo ogorčenje, ki se ni še poglelo.

»Taka je torej,« vpijejo Burgibovi nasprotniki, »v dejanskem življenju neodvisnost Tunizije!« Vsak tuj častnik sme po mili volji vtakniti v ječo celo naše državne uradnike in orožnike naše »svobodne domovine!«

SPORAZUM POSTAJA ŠE TEŽJI

Pripetljaj v Remadi kajpak močno škoduje Burgibi in njegovi zapadnjaški, Francozom naklonjeni politiki ter iznova le krepi njegove nasprotnike v arabskem svetu in zlasti Naserja. Obenem postaja pa tudi prijateljski sporazum s Parizom, za katerega se ravnokar trudijo Amerikanci in Angleži, znatno težavnejši. Razmere same silijo namreč Burgibo, da sedaj večja svoje zahteve do Francije.

Prvo, v čemer ne bo mogel popustiti, če se ne bo politično ugonobiti, je zahteva, da mora francosko vojaštvo do poslednjega moža zapustiti Tunizijo. Med drugim bo zahteval, naj izprazni tudi vojno luko Bizerto, kar je za Francijo zelo trd oreh. Bizerta je namreč najmočnejša pomorska trdnjava v Sredozemlju, v katere izgradnjo so Francozi vložili silne milijarde.

Te velevažne postojanke nočejo za nobeno ceno pustiti iz rok. Burgiba pa trdi, da vse dotlej, dokler je v deželi tuje vojaštvo, Tunizija ne more trditi, da je neodvisna in res svobodna država. Najboljši dokaz za to je zadnji pripetljaj v Remadi!

Druga, trenutno še nepremostljiva ovira za prijateljski sporazum je pa zlasti Burgibova zahteva, naj se sedanje ameriško-angleško posredovanje izkoristi tudi za pametno in trajno rešitev vprašanja Alžerije.

V tem so pa Francozi danes še skrajno nepopustljivi in popolnoma nedostopni.

USODNI NACIONALIZEM

Vprašanje Alžerije, trde nacionalisti, je povsem notranja zadeva Francije, v katero nima inozemstvo nobene pravice se vtikovati. Takega mišljenja je danes na žalost ogromna večina Francozov. Vlada, ki bi dovolila tujim državam, da sodelujejo pri reševanju oboroženega spora z narodnoosvobodilnim gibanjem v Alžeriji, ali celo priznala Alžeriji državno samostojnost, bi bila obdolžena »narodnega izdajstva« ter takoj strmoglavljena.

Žagajo vejo, na kateri sede

Posledice bi bile nedogledne. Naser se je že z zedinjenjem Egipta in Sirije v Združeno arabsko republiko dokopal do izredno važnih gospodarskih in vojaških postojank. Skozi Sueški prekop in naftovode Sirije gre velika večina petroleja, nujno potrebnega za industrijo vse Evrope.

V slučaju oboroženega spopada z zapadom bi Naser lahko čez noč odrezal Evropo od tega goriva ter jo poglaval v največje težave.

Zadnji čas so Francozi odkrili v puščavi Sahari bogata ležišča nafte, ki jo že izkoriščajo in dovažajo čez Sredozemsko morje svoji industriji. Ležišča so tako neizmerna, da bi se po mnenju strokovnjakov z njimi Francija in obenem Evropa lahko trajno osvobodili vsake odvisnosti od petroleja s Srednjega vzhoda.

Toda prvi pogoj, da se veliki načrt izvede, je, da ostane Sahara Franciji in Evropi dostopna. Poti, ki vodijo do nafte, gredo skozi Tunizijo, Alžerijo in Maroko. To je vzrok, zakaj so Francozi v vprašanju Alžerije tako nepopustljivi. »Če smo že bili primorani,« pravijo nacionalisti, »priznati državno samostojnost Maroku in Tuniziji, obdržimo čvrsto v rokah vsaj Alžerijo! Saj gre za edini še svobodni dohod do Sahare.«

Tako modrovanje je na videz logično, toda politično silno kratkovidno. Najprej bi morali danes Francozi že uvideti, da z orožjem ne bodo zlomili narodnoosvobodilnega gibanja Alžerije. Če vztrajajo na dosedanji poti lahko dosežejo le to, da odtržejo od zapada še Tunizijo in Maroko, kjer bi zavladal vpliv Naserja in njegovih zaveznikov.

FRANCIJA IN OSTALI SVET

Namesto da bi prišla do toliko zaželene in potrebne nafte, bi Francija izgubila vso Severno Afriko. Doživela bi morda najhujši poraz v svoji politični zgodovini.

Toda usoda Severne Afrike se ne tiče samo Francozov, marveč tudi življenjskih ko-

Tako silno obvladuje še nacionalizem miselnost Francozov!

Najbolj tragično pri tem pa je, da najboljši francoski državniki danes uvidevajo, da se spor z Alžerijo ne dà rešiti z orožjem, temveč le s pogajanjem, pri katerih lahko pomagata Parizu samo Tunizija in Maroko. Burgiba in maroški kralj Mohamed V. sta še edina državnik, na katerih nasvet in besedo alžirski uporniki še nekaj dajo.

Če ta dva prijatelja Francije padeta, bodo prišli na oblast arabski skrajneži, se pravi pristaši Abdel Naserja in njegove protizapadnjaške ter protifrancoske politike.

risti vsega zapada. Z oblastjo Abdel Naserja bi se namreč skoro gotovo širil globoko proti zapadu tudi politični vpliv Sovjetske Rusije. Od Sueza do Gibraltarja, se pravi na obalah, ležečih naravnost nasproti Italije, Francije in Španije, bi utegnili nastati velika fronta arabskih držav, katerih politika bi bila ob podpori Moskve uperjena zoper Evropo.

Gre, kot vidimo, za nevarnost, spričo katere zapadni svet ne more biti brezbrizen. Od tod zahteva predsednika Burgibe, naj se ob priliki sedanjega ameriško-angleškega posredovanja obravnava tudi vprašanje Alžerije: krvavim bojem v deželi je treba čimprej narediti konec ter najti mirno poravnavo, ki bo upoštevala ravno tako koristi Francije, kot zadovoljila upravičene in neugonobljive težnje alžirskega ljudstva po svobodi in samostojnosti na lastni zemlji.

Rešitev Francije ni torej v nadaljevanju brezupne vojne proti Alžircem, temveč v širokosrčnem sporazumu: Alžerija, Tunizija, Maroko in Francija naj ustanove zvezo enakopravnih in enakopravnih narodov in držav, ki bi v skupno korist in blaginjo družno izrabljale velika bogastva črne zemljine.

OKROŽNICA PIJA XII.

Da v Parizu teh resnic in predlogov, ki jih Burgiba že leta ponavlja, nočejo resno upoštevati, utegne postati za Francijo in obenem za zapad usodno.

Afrika je namreč kontinent, ki se izredno hitro razvija. Pij XII. je že v svoji okrožnici Fidei donum z dne 2. aprila 1957 imel za potrebno opozoriti na to vse škofe in vernike na svetu.

Vsa Afrika, ki šteje še 85 milijonov poganov, pravi papež, se nahaja v neverjetnem razmahu. Pridobitve civilizacije, do katerih so se narodi zapadne Evrope dokopali v po-

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

POLITIČNI PREOKRET V ARGENTINI

Po padcu in izgonu Perona jeseni 1955 so bile preteklo nedeljo prvič spet volitve v Argentini.

Zmagala je z veliko večino stranka tako imenovanih »intransigentnih ali nespravljivih radikalov«, ki jo vodi 49-letni odvetnik Arturo Frondizi.

Ta je dobil v poslanski zbornici dvotretjinsko večino, senat je pa sestavljen izključno iz njegovih pristašev. Novi predsednik republike Frondizi bo s tako večino lahko vrsto let mirno vladal.

Zanimivo je, da so zanj glasovali tudi vsi peronovci in komunisti, čeprav je spadal Frondizi med najodločnejše Peronove nasprotnike in se tudi danes z njim ne strinja. Stalno je odklanjal njegovo diktaturo ter se zavzemal za demokracijo.

Za »nespravljive radikale« so peronovci glasovali zato, da bi pomagali poraziti generala Aramburua in njegovo vojaško vladavino, kar se jim je v polni meri posrečilo. Frondizi velja za levičarskega razumnika, ki bo med drugim podružabil vsa petrolejska ležišča ter branil tujim kapitalistom, da bi imeli besedo in vpliv v gospodarstvu dežele.

Mnogi upajo, da se bo pod njegovo vladavino začela Argentina postopno resnično demokratizirati.

ZAKAJ MOLČITE?

Namera vlade, da na Tržaškem vsaj deloma dopusti v uradih in javnosti rabo slovenščine, še zmerom razburja duhove. V nedeljo je sklical v Trstu protestno zborovanje zoper dvojezičnost celo sam poglavar fašistov poslanec De Marsanich.

Gre za važno načelno vprašanje, ali naj se Slovincem prizna v lastni domačiji jezikovna in s tem človeška enakopravnost.

Proti nacionalističnim nestrpnostem, zaničujočim našemu narodu to pravico, je protestirala tukajšnja Splošna italijanska delavska zveza (CGIL), ki jo vodijo komunisti in socialisti, medtem ko italijanske delavske in druge katoliške organizacije še vedno molče kot grob. Globok molk obdaja Kršč. demokracijo, Italijansko Kat. Akcijo in delavsko ACLI in tudi tiste duhovnike, ki so člani Lega Nazionale in v katerih imenu je to nacionalistično združenje javno protestiralo celo zoper rabo našega jezika na lepakih.

Zakaj molčite? Ali ste tudi vi, čeprav kristjani, mnenja nacionalistov, da smo Slovenci manjvredno in neenakopravno ljudstvo?

Povejte vendar moško in pogumno, kaj mislite!

DVOJEZIČNOST NA TIROLSKEM

Ministrstvo za pošto je razpisalo 8 službenih mest pri poštnem ravnanstvu v Boenu, za katera se lahko potegujejo osebe s srednješolsko izobrazbo, ki pa morajo pri sprejemnem izpitu dokazati, da obvladajo tudi nemščino.

Sposobni morajo biti prevajati brez besednjaka iz italijanščine v nemščino in narobe. Pri ustni skušnji je treba, da govore nemški tako gladko, da se iz razgovora vidi, kako ta jezik ne le »popolnoma razumejo, ampak tu-

di pravilno izgovarjajo«. V Uradnem listu je rečeno, da poteče rok za vlaganje prošelj 26. marca.

Kdaj bo rimska vlada razpisala v naših krajih enake izpite za slovenščino ter nam s tem priznala enakopravnost z Nemci?

HOČEJO NOVO VOJNO

Fašistovski poslanec De Marsanich je na shodu, ki ga je imel v nedeljo v Trstu, zahteval od rimske vlade, naj enostavno odpove londonski sporazum. »Namesto tega« — je izkliknil — »naj Italija zahteva zase Istro, Reko in — Dalmacijo«.

Fašisti torej še zmerom sanjajo, da bi se Dalmacija ali tako rekoč vsa merska obala Jugoslavije, kjer živi poleg 700 tisoč Slovanov kvečjemu 3000 drugorodcev, morala priključiti Italiji.

Vsak človek čiste pameti ve, da se to ne da izpeljati brez sile. De Marsanich hoče potemtakem — novo vojno. Fašisti so pač nepoboljšljivi imperialisti.

ZDRUŽENA ARABSKA REPUBLIKA

Dne 21. februarja je bilo v Siriji in Egiptu ljudsko glasovanje, ki je odobrilo zedinjenje obeh dežel v enotno državo z imenom Združena arabska republika. Nova država šteje približno 27 in pol milijona prebivalcev. Ker jih živi nad 20 milijonov v Egiptu, je bil za predsednika republike izvoljen Egiptčan Naser in Kairo je postal glavno mesto.

ZAČETEK RAZGOVOROV

V soboto so se pričeli na Dunaju uvodni diplomatski razgovori med Italijo in Avstrijo, v katerih bodo obravnavali tudi položaj nemške manjšine na Južnem Tirolskem.

Osnovna zahteva manjšine se danes glasi: »Proč od Tridenta!«, kar pomeni, da se hočejo Južni Tirolci upravno odtrgati od italijanske večine ter imeti lastno pokrajinsko avtonomijo, čemur pa Rim odločno nasprotuje.

Izjava, ki jo je dal avstrijski zunanji podminister socialist Kreisky, dokazuje, da se bo Dunaj postavil uradno na stran manjšine: »Če avstrijska narodnostna skupina v Italiji zahteva avtonomijo«, je dejal, »menimo, da bi ne bilo modro odgovoriti Ne! Ne! Nikdar!«, temveč bi bilo potrebno o vsebini zahteve razpravljati.

Mnogi sodijo, da se bodo pogajanja razbila ravno ob vprašanju posebne avtonomije in tujega priseljevanja na Južno Tirolsko.

NOVO UPANJE

Italijanski zdravnik Mario Stefanini, ki živi v Ameriki, je iznašel zdravilo proti srčni in možganski kapi: odkril je posebno plesen na kruhu, s katero je mogoče preprečiti ali vsaj omiliti strjevanje krvi. Znanstveniki sodijo, da utegne novo zdravilo postati tako rešilno za človeštvo, kakor je penicilin. Saj umrje samo v Ameriki za kapjo 200 tisoč ljudi na leto.

MATERINA ŽRTEV

Na železniškem prehodu blizu postaje Masha v Toskani je uslužbenec Peter Del Freo cepil onkraj proge drva, medtem ko je njegova žena pred hišo prala in varovala dvolet-

nega sinčka. V hipu se je otrok zmuznil in je hotel steči čez progo k očetu, ko je istočasno privozil brzovlak. Mati je skočila, da bi sinka potegnila nazaj, a bilo je prepozno. Vpričo prepadenega očeta je vlak zmečkal mater in otroka.

SPET SE JE PONESREČILO

V soboto so v Združenih državah Amerike naredili nov poskus z medcelinskim izstrelkom Atlasom, ki bi se bil moral pognati v silne daljave čez morje.

Toda po 2 minutah in 20 sekundah je iz Atlasa puhnila bela para, izstrellek se je razklat na dva kosa in treščil na zemljo. Zakaj se je Atlas razpočil, ni bilo objavljeno.

KONEC ŠOLSKEGA LETA

Pouk na višjih srednjih šolah se letos zaključil 18. junija, na nižjih pa 26. junija. Zrelostni izpiti se začne 3. julija, sprejemni pa 26. junija. Kot znano, se je letošnje šolsko leto zaradi azijske mrzlice začelo nekoliko kasneje, vrh tega bodo šole spomladi zaradi državnoborskih volitev nekaj dni zaprte.

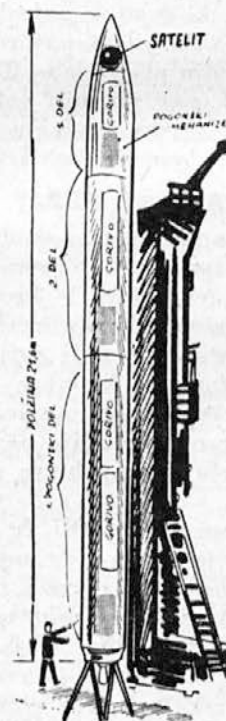
Kdaj se bodo zaprle ljudske šole, o tem bodo odločala posamezna šolska skrbništva. Zdi se pa, da se bo pouk na teh šolah zaključil konec junija.

Popravni izpiti na srednjih šolah se bodo pričeli 1. septembra.

LEP DENAR

Zapadna Nemčija bo za organizacijo svoje nove vojske izdala do konca leta 1961 nič manj kot 60 milijard mark ali 9 tisoč milijard lir. Ker se ji mudi, je dala izgotoviti del orožja tudi v Italiji.

KJE SO IZSTRELILI SPUTNIKA?

100-tonska raketa, ki je stoja Stalingrad s svo-
ponesla z Zemlje umet-
ni satelit.

jo sodobno letalsko in
kemično industrijo, ki
omogoča znanstveni-

kom, da delajo poizkuse.

Američani so, kot smo dejali, odkrili kraj s pomočjo svojih radarskih postaj, od katerih je ena v Samsunu, turškem pristanišču ob Črnem morju, druga na nekem gorovju severno od Teherana, tretja pa blizu perzijskega mesta Melseda, oddaljenega le 150 km od ruske meje.

NOVICE

ZEMLJA SE USTAVLJA

Že zdavnaj so znanstveniki ugotovili, da se zemlja vedno počasneje vrti okoli svoje osi, a niso mogli izračunati, za koliko zaostaja dnevno, ker gre za silno malenkosten drobec časa. To se jim je posrečilo šele sedaj, ko so izumili atomsko uro. Profesor Louis Essen je izračunal, da se bo zemlja popolnoma ustavila čez 16 tisoč 78 milijonov let. Tedaj ne bo več na njej dnevov in noči, zakaj ena stran bo neprenehoma obrnjena proti soncu, druga pa bo v večni temi.

BOTER RASTLIN

Človeštvo je dolžno zahvalo za urejeni pregled in imena rastlin prehladu švedske kraljice Ulrike. Ko je leta 1738 obolela in ni bilo dvornega zdravnika pri rokah, so poklicali h kraljici mladega zdravnika Karla Linnausa. Ta ji je predpisal za zdravljenje neke

rastlinske sokove, ki so brž pomagali. V zahvalo je bil imenovan za profesorja na univerzi v Upsali in povzdignjen v plemiški stan s priimkom Linne.

Rešen skrbi za vsakdanji kruh, je začel raziskovati življenje in razmnoževanje rastlin. Čeprav so znanstveniki očitali neuravnovešenost, ko je trdil, da se rastline dvospolno razmnožujejo, je veliki rastlinoslovec nadaljeval proučevanje. Vsem rastlinam je dal po dvojce latinskih imen (za vrsto in družino) ter je tako utemeljil v knjigi *Systema naturae* svoj Linnejev rastlinski sestav, ki je še danes v veljavi.

PREMALO ŽENSK

Brž po vojni je bilo v Evropi zelo malo moških: na enega so prišle kar 3 ženske. Zdaj se pa razmerje obrača v prid ženskam, zato je tudi njih vrednost večja.

Značilna je pri tem ugotovitev biologov, da se sploh rodi zadnji čas več dečkov kot deklic, in to ne le v Evropi, ampak tudi drugod.

Revolucija v ameriškem kmetijstvu

Tehnični napredek v poljedelstvu Združenih držav je tako nagel, da je proizvodnja ameriških pridelkov v preteklem letu spet zrasla za 20 odstotkov. Skladišča so prepolna hrane in surovin, ki jih poljedelci nimajo kam prodati. Kupiti jih je morala iznova država, da prepreči krizo, in v ta namen je potrošila nad eno milijardo dolarjev. Od leta do leta množeče se presežke pošilja washingtonska vlada čez morje v obliki pomoči ali posojil zaostalim deželam v Evropi in Aziji.

Proti preobilici kmečkih pridelkov se Amerika bori tudi na ta način, da spreminja velike površine njiv v pašnike in gozdove. Okrog 5 milijonov hektarov je tako postalo neobdelana zemlja. Lastnikom je država plačala odškodnino s tem, da jim je nakazala toliko denarja, kolikor bi bil znašal dobiček, če bi bili zemljo obdelali.

Propadanje kmetij

Vse te velike državne podpore gredo pa zvečine v korist veleposestnikov in ne malih ali srednjih kmetov. Moderno obdelovanje zemlje s stroji je namreč močno dobičkonosno samo na zelo razsežnih, ogromnih ravninah. Tu so nastale nekake kmetijske veletovarne, na katerih opravljajo skoro vse delo stroji in kjer potrebujejo prav malo ljudi.

S takimi veletovarnimi srednji in mali kmet ne more več tekmovali. Navedemo naj le en primer: sodobni stroj požanje na enem hektaru žito v manj ko 2 urah in istočasno preorje vso zemljo. Še pred nekaj desetletji je ameriški poljedelec potreboval več ko 12 ur, da je požel na isti površini žito, in okrog 8 ur, da jo je preoral; pridelek pa je bil pri tem polovico manjši kot dandanašnji. Take konkurence srednji in mali kmet ne moreta vzdržati.

Posledica je, da njuna posestva propadajo. Nakupujejo jih agrarni mogočenci ter priključujejo svojim kmetijskim tovarnam.

Beg z dežele

Nastane vprašanje, kje naj najde zaslužka in kruha prebivalstvo, ki opušča poljedelstvo. Ne preostaja mu drugo, kot da se seli v mesta.

Tako se je samo v preteklem letu nad en milijon ameriških kmetov in poljskih delavcev moralo preseliti v industrijska središča države, kjer so prisiljeni, ker so neizolani, opravljati najnižja dela. Tako je bilo lani; toda propadanje kmečkega stanu, ki se vidi že po tem, da v Ameriki vasi čedalje bolj zginjajo, traja že dolgo časa.

Od l. 1950 do danes se je prebivalstvo Združenih držav silno namnožilo, zraslo je od 150 na več ko 170 milijonov. Število kmetov je pa kljub temu padlo v istem času za 20 odstotkov in predstavlja danes le še nekaj nad 20 milijonov duš, se pravi približno eno osmino prebivalstva. In propadanje kmečkega stanu se ob vsem napredku poljedelstva z veliko silo nadaljuje. Priče smo pravemu zgodovinskemu prevratu v družbenem življenju Amerike.

Nacionalisti - najhujši sovražniki domovine

(Nadaljevanje s 1. strani)

časnem »razvoju stoletij«, si Afrikanci dandanašnji lahko prilaste v nekaj desetletjih.

Nova spoznanja, katere jim posreduje zapad, so globoko pretresla in zmedla njih duševnost, njihova stara poganska vera, polna vraž, nujno razpada. Če se moralne vrednote, ki so navzlic vsemu bile v njihovi veri ter jim dajale oporo v življenju, ne ohranijo, s tem da se vključijo v napredno krščansko verstvo, grozi nevarnost, da doraščajoča pokolenja zavrnejo sploh vsako religijo ter zapadejo brezbožnemu materializmu, ki ga zagovarja in širi komunizem.

Dolžnost katoličanov je torej, da posvetijo vso skrb in ljubezen Afriki. »Tu je vsako obotavljanje, vsako odlaganje nevarno!«

POSLEDNJA PRILOŽNOST

Ravno tako kot papež bi se morali zlasti Francozi zavedati, da se nudi Evropi morda poslednja zgodovinska priložnost, ko se lahko še reši Afrika zapadni omiki.

JAPONSKO ČASOPISJE

Na Japonskem izhaja 92 dnevnikov. Njih naklada znaša 15 milijonov izvodov, to se pravi, da pride na vsakih 6 prebivalcev po en primer. Najbolj razširjena sta lista *Mainichi* in *Asahi*, ki se tiskata v 4 in pol milijona izvodih dnevno.

Številke dokazujejo, da spadajo Japonci med najbolj izobražene narode na svetu.

REDKA DVOJČKA

Amerikanka Ana Gilbert je povila dvojčka. Dekletce je prišlo na svet tik pred Novim letom, deček pa četrte ure kasneje. O fantku so v matično knjigo zapisali, da se je rodil l. 1958, uradno je torej leto dni starejši od sestre.

JEZIKI PO SVETU

Znana jezikovna založba Langenscheidt v Berlinu je ob svoji stoletnici izdala zanimivo spominsko knjigo. Iz nje izhaja, da je najbolj razširjena govornica na zemlji kitajščina, ker jo uporablja 450 milijonov ljudi. Sledi angleščina z 250 milijoni, na tretjem mestu je ruščina, ki jo govori 170 milijonov oseb, na četrtem japonsčina s 125 milijoni. Nato šele sledijo španski, nemški in drugi jeziki.

REKORDEN OBISK

Kremelj, ki je že dve leti in pol odprt občinstvu, je do danes obiskalo nič manj ko 18 milijonov ljudi. Domači in tuji gostje se zlasti zanimajo za zgodovinske znamenitosti, kot je »palača orožja«, in za dragocene cerkvene slike. V kratkem bodo odprli tudi Patriarhijski dvorec, nekdanji sedež poglavarjev ruske pravoslavne Cerkve.

HITREJŠI KOT ZVOK

Hitrost letal je zadnja leta tako napredovala, da so zrakoplovi drveli konec 1947 že z brzino 1120 km na uro ter s tem postali hitrejši od zvoka. Toda to je bil le začetek. Junija 1954 so letala dosegla že hitrost 2650 km na uro, preteklega septembra pa 3200 km ter se dvignila 38.460 m visoko.

Če narodi severne in z njo ostale Afrike preidejo v nasprotni tabor, ne bo nikoli več mogoče zamujenega popraviti.

Afrika zavzema eno petino zemeljske površine in razpolaga z neizmernimi, še neizkoriščenimi prirodnimi bogastvi. Na njenem ozemlju je 40 odstotkov vseh vodnih sil na svetu, medtem ko jih imajo Združene države le 15 odstotkov, vsa Evropa pa nekaj več kot 12.

Poleg tega odkrivajo strokovnjaki zadnji čas v njenem podzemlju skoro neizčrpna ležišča nafte, premoga in najrazličnejših rud.

Če bi afriški narodi bili zastran kratkovidne in sebične politike zapadnjakov, in zlasti Francozov, prisiljeni iskati za načrtno izkoriščanje teh bogastev pomoči v Moskvi, bi si Sovjetska Rusija in z njo svetovni komunizem izgradila v Afriki tako mogočne gospodarske in s tem politične postojanke, da bi jim nobena sila na svetu ne mogla več doživeti.

To je zgodovinsko ozadje in globlji pomen razgovorov, ki jih sedaj vodijo o Severni Afriki Amerikanci in Angleži z Burigom in pariškimi državniki.

Dopisi v Tržaškega

TRŽAŠKI POKRAJINSKI SVET

V ponedeljek je bila seja pokrajinskega sveta, ki je nadaljeval razpravo o proračunu za tekoče leto. Demokristjanski svetovalec Degano je kot predsednik Tržaške zveze lovcev predlagal, naj pokrajina tej ustanovi podvoji letni prispevek, in sicer od 600 tisoč na 1 milijon 200 tisoč, češ da se zveza nahaja v slabih vodah. Zatem je predlagal, naj vlada zaradi posebnega položaja tržaške pokrajine izda takšen zakon, kakršnega je parlament že pred leti izglasoval za ostale pasivne kraje v državi, kot sta n. pr. Neapelj in Rim. Dotlej pa naj vsakoletne primanjkljaje pokrajine krije prefektura.

Za njim je govoril slovenski svetovalec Marij Grbec, ki je obravnaval predvsem naše kmetijstvo. Najprej je globoko obžaloval, da so nadzorna oblastva kmetom, ki so bili lansko pomlad tako hudo oškodovani zaradi zmrzali, sedaj še podvojila davke na zemljišča. Nato je od upravnega odbora zahteval, naj posreduje, da generalni komisar Palamara čimprej raztegne na naše ozemlje zakon o kmečkih bolniških blagajnah.

G. Grbec je postavil obenem zahtevo, naj uprava poskrbi za kmetijske tečaje v slovenskem jeziku ter vključi v razne komisije za kmetijstvo tudi Slovence. Doslej se namreč dogaja, da zastopajo tržaške kmetovalce, ki so v ogromni večini Slovenci, povsod samo predstavniki Društva neposrednih kmetovalcev, ki je pri nas čisto italijanska organizacija.

Govorniku se zdi tudi krivično, da ni v proračunu nobenega prispevka za Slovensko narodno gledališče, čeprav je to že večkrat zahteval. Obrnil se je na predsednika prof. Gregorettija s prošnjo, naj se za stvar zavzame, kot je pred kratkim podprl gradnjo novega poslopja za slovensko gimnazijo.

Zadnji je v razpravo posegel predstavnik misovcev, ki je izjavil, da bo glasoval proti proračunu ravno zaradi tega, ker je upravni odbor odobril gradnjo te stavbe.

NABREŽINA

Na petkovi seji občinskega sveta se je nadaljevala razprava o proračunu za tekoče leto. Odbornik za finance Drago Legiša je podrobno razčlenil drugi del proračuna, to je izdatke. Da se občinsko gospodarstvo postavi na bolj zdrave temelje, je uprava letos sestavila osnutek proračuna, ki izkazuje nad 14 milijonov manjši primanjkljaj kot lani. Omejila se je le na stroške, ki jih zahteva redno poslovanje uprave.

Iz poročila izhaja, da ima občina 49 uslužbencev, za katere bo letos potrošila 22 milijonov 252 tisoč lir. Stroški za ljudske šole, industrijska tečaja in šolski patronat znašajo 11 milijonov in 251 tisoč, za otroške vrtce pa bodo izdali 11 in pol milijona lir. Za šolstvo bo torej občina letos potrošila skupno

skoraj 23 milijonov, se pravi več kot 1/4 vseh izdatkov. Zdravstvu in socialnemu skrbstvu je namenjenih 10 milijonov 834 tisoč, za javna dela pa je določenih 6 milijonov 203 tisoč. Osem milijonov 786 tisoč znaša nadalje prispevek Konzorciju za pobiranje trošarine, Kraškemu vodovodu in Tehničnemu uradu. Rednim stroškom, ki jih je za okrog 74 milijonov, je treba dodati približno 9 milijonov izrednih izdatkov, od katerih pojdejo 3 milijoni za opremo nove ljudske šole v Sosljanu in otroškega vrtca v Nabrežini, 3 milijoni za plačilo bolniških stroškov revežem, 500 tisoč za državnoborske volitve ter poldrugi milijon za popravila občinskih poslopij. Proračun, ki ga je sestavil upravni odbor, izkazuje torej 46 milijonov 552 tisoč dohodkov in 83 milijonov 647 tisoč izdatkov, tako da znaša primanjkljaj 37 milijonov in 95 tisoč lir.

Med razpravo je svetovalec dr. Janko Jež poudaril, da se je občinsko gospodarstvo letos sicer nekoliko zboljšalo, vendar ne v tolikšni meri, kakor bi bilo želeli. Sklicujoč se na županovo poročilo je govornik predlagal, naj svet izvoli komisijo, ki naj temeljito prouči vprašanje kamnolomov in tujkega prometa ter druge gospodarske dejavnosti, od katerih občina lahko pričakuje znatnejše dohodke kot doslej. V imenu šolskega patronata pa je predlagal, naj se letni prispevek občine tej ustanovi dvigne od današnjih 40 na 80 tisoč.

Ker je dr. Jež omenil možnost, da prefektura v bližnji bodočnosti odtegne vsakoletni prispevek za kritje občinskega primanjkljaja, sta odbornika Markovič in Škrk v svojih izjavah dokazovala, da bo morala država zaradi posebnega položaja naše občine še dolgo kriti primanjkljaje. Pripomnila sta obenem, da ne gre za miloščino, temveč za dolžnost, ki jo ima vlada do državljanov.

Odbornik Drago Legiša je v zaključnem govoru sprejel predlog dr. Ježa, naj se ustanovi posebna komisija za preučevanje občinskega gospodarstva, kakor tudi predlog, naj se prispevek šolskemu patronatu podvoji. Nato je župan postavil osnutek proračuna na glasovanje. Bil je soglasno sprejet.

ROJAN

Pogrebno društvo v Rojanu sporoča članom, da bo v nedeljo, 2. marca, redni letni občni zbor društva.

Odbor

ZGONIK

Zgoniški občinski svet je v nedeljo soglasno odobril proračun za leto 1958, ki izkazuje 10 milijonov 843 tisoč dohodkov in 28 milijonov 637 tisoč izdatkov, tako da znaša letošnji primanjkljaj 17 milijonov 794 tisoč lir. Od dohodkov omenimo 3 milijone, ki jih bo občina prejela od užitnine, 4 milijone in pol od raznih drugih davkov ter 400 tisoč od občinskih kamnolomov. Za plače in socialne prispevke občinskim uslužbencem bodo izdali 5 milijonov 63 tisoč, medtem ko znašajo stroški za šole in otroške vrtce 4 milijone 551 tisoč. Omeniti moramo še 3 milijone 690 tisoč izrednih stroškov, ki so namenjeni sestavi regulacijskega načrta, nakupu zemljišča za novo zgoniško šolo ter popravilu občinskih poslopij.

Ker je zgoniška občina ena najrevnejših na Tržaškem, upamo, da ji bodo nadzorna oblastva tudi letos nakazala prispevek za kritje primanjkljaja. Po razpravi so svetovaleci v glavnem sprejeli osnutek proračuna, ki ga je pripravil upravni odbor. Le stroški za cerkvene potrebe so bili zvišani za 100 tisoč lir, ki pojdejo za popravilo orgel v zgoniški župni cerkvi.

ŠTIVAN

Pred kratkim je bila tik za našo vasjo dokončana avtocesta. Da se izognejo nevarnim križiščem in nepotrebnim strminam, so pri nas zgradili podvoz, tako da lahko povsem neovirano poteka promet po državni cesti za Gorico. S tem pa sta nastala v neposredni bližini nekaterih štivanskih hiš dva globoka prepada, ki predstavljata resno nevarnost tako za otroke kot za živino. Upravo državnih cest zato pozivamo, naj ob avtocesti v Štivanu nemudoma zgradi varnostna zidova, kajti v nasprotnem primeru bo prej ali slej gotovo prišlo do kake hude nesreče.

Zvedeli smo, da je prefektura prejšnji teden odobrila sklep občine, da se na naše pokopališče napelje tekoča voda. Delo bo izvršilo podjetje ACEGAT, kateremu bo občina plačala 240 tisoč lir. Vest bo gotovo razveselila mnoge prebivalce iz Devina, Medje vasi ter Štivana, saj so doslej morali vodo za na grobove rajnih nositi od doma.

NOVI PODPREFEKT

Ker je bil tržaški podprefekt dr. Macciotta pred kratkim premeščen v Neapelj, kjer je postal namestnik komisarja na tamkajšnjem županstvu, je na njegovo mesto bil imenovan podprefekt dr. Giuseppe Pasino. Novi podprefekt je te dni že nastopil službo v Trstu.

NEODGOVORNO RAVNANJE

Po srečni poravnavi spora v tržaških ladjedelnicah smo zatrdno pričakovali, da bo v tukajšnjih najvažnejših industrijskih podjetjih končno zavladal mir. Toda prejšnji četrtek je ravnateljstvo ladjedelnice Sv. Marka iznenada odpustilo 10 delavcev, češ da so odgovorni za znane izgrede v lanskem decembru. Kot smo tedaj poročali, so delavci med nekim protestnim zborovanjem razbili nekaj oken na poslopju ravnateljstva ter poškodovali glavni vhod.

Zaradi odpustov je bila v soboto stavka, ki jo je razglasila Splošna italijanska delavska zveza (CGIL). Delo je zapustilo 70 odstotkov uslužbencev.

Mi sicer ne odobravamo nobenega nasilja, a moramo kljub temu najnovejši ukrep ravnateljstva ladjedelnice najodločneje obsoditi, ker smo prepričani, da je škodljiv ne samo za prizadete delavce, temveč tudi za podjetje.

Voditelje ladjedelnice naj zato predstojniki kličejo na odgovornost!

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU

V soboto, 1. marca, ob 20. uri v Borštu,
v nedeljo, 2. marca, ob 15. uri v kino dvorani
v Skednju
Danilo Gorinšek
RDEČA KAPICA
vesela pravljica v treh dejanjih

ZA KMETOVALCE

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporoča, da je pričelo razdeljevati semenski krompir sorte Albona. Kdor ga je naročil, naj pri nadzorništvu čimprej dvigne nakazilo. Za en kg semena je treba plačati 40 lir.

KROZEK MLADIH IZOBRAŽENCEV — TRST
vabi na sestanek, ki bo v petek, 28. febr., ob 20.30 v Trstu, ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je predavanje tržaškega glasbenika prof. Pavla Merkuja:

MARIJ KOGOJ IN NJEGOVE ČRNE MASKE
Po predavanju pomenek o nedeljskem izletu.
Vstop z vabilom!

Dopisi iz Goriške

IZ SOVODENJ

Med Sovodenjci je zvladalo veliko veselje, ko so zvedeli, da bo dobil Konzorcij vzhodno-furlanskega vodovoda 25 milijonov lir tudi za zgradnjo sovodnjskega vodovoda. To je šele prvi korak do cilja, saj prav dobro vemo, da bo še veliko vode steklo po naši Soči, preden bo vodovod dokončan.

Obenem se približuje rešitev še enega za naše zdravje pomembnega vprašanja. Gre namreč za asfaltiranje ceste Štandrež — Sovodnje — Zagraj — Zdravščina.

Pred kratkim je poslanska zbornica odobrila zakonski predlog za mali cestni promet, po katerem naj bi nekaj cest vzela v oskrbo država, one pa, ki povezujejo več občin, pokrajina.

Tako bo tudi cesta iz Gorice v Zdravščino prešla v upravo pokrajine, kar bi našo občino rešilo velikih skrbi in stroškov.

Novi list je že več let poudarjal, da je socialno krivično siliti finančno revne občine k vzdrževanju zelo prometnih cest. Tako smo tudi za cesto Štandrež — Sovodnje — Zdravščina — Zagraj zahtevali, naj jo poddržavijo ali izroče v oskrbo pokrajini. Ker so to vprašanje sedaj rešili, upamo, da bodo cesto v bližnji bodočnosti tudi asfaltirali. To delo bo toliko bolj potrebno po zgradnji nove papirnice, ker se bo tedaj znatno povečal promet.

IZ DOBERDOBA

V zadnjem dopisu smo izrazili upanje, da je v vsoti 135 milijonov, ki jih bo dobil CAFO, vključen tudi državni prispevek za zgradnjo vodovodnega omrežja v vsej naši občini. Medtem smo zvedeli, da je vlada v ta namen določila 75 milijonov. Po pogodbi, ki jo je naša občina sklenila z upravo Vzhodno-furlanskega vodovodnega konzorcija, bo CAFO bržkone že v mesecu marcu zamenjal zastarelo črpalko ob našem jezeru, tako da bodo vsi prebivalci imeli dovolj vode. Velike skrbi bodo rešeni zlasti naši Poljanci, ki so lani ostali brez vode, čeprav imajo vodovod v vasi. Skupina delavcev že več dni koplje ob cesti med Doberdobom in Poljanami jame ter ugotavlja, ali puščajo cevi. Strokovnjaki so namreč spoznali, da se zaradi slabih cevi zgublja precej vode.

Doberdobci smo se zelo začudili, ko smo zvedeli, da seznam javnih del, ki jih bo z državnim denarjem izvedla pokrajinska uprava, ne vsebuje prispevka za asfaltiranje ceste Devetaki — Doberdob. Pokrajinska uprava pa prav dobro ve, da je to cesto nujno treba asfaltirati, saj se na njej ob suhem vremenu dvigajo oblaki prahu. Zato naprošamo upravo, naj v Rimu to veliko potrebo bolje utemelji.

V petek predpreteklega tedna se je med Ronkami in Doberdobom pripetila huda nesreča. Nekaj vojakov, ki je imelo na tamkajšnji gmajni vaje, si je med odmorom šlo ogledat strelske jarke iz prve svetovne vojne. Vojak Bruno Vannoni iz Rima, ki je star 23 let, je našel staro granato velikega kalibra, ki se je nenadno razpočila in hudo ranila njega in njegovega tovariša 23-letnega Paola Mattionija iz Bologne. Laže ranjenih je bilo še 16 vojakov. Vse so prepeljali v tržiško bolnico, imenovana vojaka pa sta podlegla hudim ranam v trebuhu.

Tudi ta nesrečni dogodek ponovno dokazuje, da bi bilo treba temeljito pregledati vse področje v naši pokrajini in odstraniti vse staro strelivo iz prve svetovne vojne, ki se je zarilo v zemljo; saj je neki kmet v nedeljo zjutraj v nekem gozdičku v Grojni čisto slučajno zopet našel staro italijansko granato večjega kalibra, ki so jo v ponedeljek strokovnjaki videmskega razstrelilnega oddelka na poziv podgorskih orožnikov odstranili.

IZ DOLA

Pretekli teden je novo delovišče začelo gozdovalati nekatere goličave blizu naših naselkov. Zaposlenih je 15 delavcev. Delali pa bodo 76 dni. Sedaj kopljejo jame, v katere bodo zasadili borovce, ki jih mora občina nabaviti na lastne stroške. Država prispeva pa k temu delu 300 tisoč lir. V naši občini imamo še drugo delovišče, ki popravlja občinsko cesto iz Doberdoba k Bonetom.

IZ ŠTANDREŽA

V petek predpreteklega tedna je bil osmi letni občni zbor našega zares delavnega društva neposrednih obdelovalcev zemlje, ki se ga je udeležilo veliko število članov, kar je najboljši dokaz uspešnega delovanja te pomembne stanovske ustanove. Poudariti moramo, da se to kmečko društvo poleg tega zaveda tudi svojih kulturnih dolžnosti, saj je podprlo s sorazmerno velikimi podporami tudi domačo mladinsko športno in kulturno organizacijo. Predsednik društva gospod Dušan Brajnik je člane obvestil, da se je društvo sicer udeležilo dražbe, pri kateri je bila košnja na goriškem letališču oddana v najem, toda najemnina je bila odločno previsoka. Novi najemnik gospod Gionchetti je pa obljubil, da bodo tudi letos na letališču kosili isti ljudje kot lani, to je Sovodenjci in Štandrežci.

Največ zanimanja je vzbudilo predsedniškovo poročilo o poizkusu, ki ga je lani naredilo društvo, da bi se tudi trgovsko osamosvojilo ter prodajalo zelenjavo na tržaškem trgu v lastni režiji. Poizkus se je posrečil. Če pa hoče društvo prodajati zelenjavo v Trstu še uspešneje organizirati, si mora vsekakor čimprej nabaviti lastni tovornik, o čemer naj sklepa novi odbor.

Člani so z zadovoljstvom poslušali zlasti blagajniško poročilo, ker se je tudi letošnje poslovanje zaključilo s prebitkom. Obradovalo jih je posebno še poročilo zastopnika kmečke bolniške blagajne, da imajo člani bolniške blagajne, če so potrebni zdravljenja, pravico do 20-dnevne oskrbe v Gradežu. Za tako zdravljenje bodo plačali po 700 lir dnevno, razliko pa bo krila bolniška blagajna. Člane blagajne je obenem obvestil, da sprejema dr. Bregant bolnike le dopoldne od 9. do 12. ure.

Končno je bil izvoljen še novi odbor, v katerega so bili izbrani že izkušeni člani, ki si bodo odborniška mesta razdelili na prvi seji. Iz poteka občnega zbora človek dobi vtis, da so se znali naši kmetovalci dobro organizirati.

SOLKANSKO POLJE

V našem kraju, ki sega od Livade do prvih solkanskih hiš, imamo v zadnjih dveh letih

nenavadno dosti smrti, čeprav je naš zrak dober. Pred kratkim smo imeli v osmih dneh kar dva pogreba. Dne 11. februarja smo pokopali 76-letnega železniškega upokojenca Kocjančiča, 18. februarja pa spremili na zadnji poti 81-letnega Jožefa Gabrijelčiča. Oba sta bila dobra družinska očeta in gospodarja. Družinama izrekamo vsi sosede in znanci globoko sožalje!

KONZORCIJ ZA OBRAMBO PROTI TOČI

Pred kratkim so se zbrali na sedežu pokrajinske uprave vsi župani tistih občin naše pokrajine, ki jim toča pogosto ogroža njihove nasade na poljih, v vinogradih in sadovnjakih. Med drugimi se je važnega zborovanja udeležil tudi števerjanski župan gospod Hermenegild Podveršič. Zborovanje je vodil pokrajinski predsednik dr. Culot. Pri stvari gre za to, da pokrajinski svet razširi veljavnost zakona, ki predvideva obvezen pristop kmetovalcev h Konzorciju za obrambo proti toči. Brez te obveznosti ne bo imel prostovoljni konzorcij nikdar zanesljive finančne osnove. Uspešnost moderne obrambe proti toči in pomen obveznega konzorcija je zborovalcem temeljito predložil pokrajinski kmetijski nadzornik dr. Marsano. Doslej je sicer večina kmetovalcev že pristopila h krminskemu konzorciju, a mnogi se vpisu še upirajo, in to zlasti zaradi tega, ker ne vedo, koliko bodo morali plačati. Prve dni marca bo pa imel konzorcij redni občni zbor, na katerem bo predložil tudi točno utemeljen predlog o višini obvezne članarine.

IZ DOLENJ

Občina Dolenje, v kateri živi tudi precejšnje število Slovencev, bo od državnega prispevka, določenega goriški pokrajini, prejela 35 milijonov za gradnjo občinskega vodovoda in 120 milijonov za ureditev ceste Braččan — Dolenje — Mirnik.

IZ GRADIŠKUTE

Predpretekla nedelja je bila vesel dan, čeprav je bilo slabo vreme. Že koj popoldne se je namreč med nami razširila vest, da je vlada odobrila 6 milijonov za zgradnjo vodovoda v naši vasi.

STRAŠNA NESREČA

Prejšnji petek se je v zgodnjih jutranjih urah pripetila v Vrtojbi pri Gorici nesreča, kakršne tamkajšnji ljudje ne pomnijo vse od konca zadnje vojne. Na griču pri Vrtojbi, ki se nahaja v Jugoslaviji, je v skromni pritlični hiši stanovala 4-članska družina 33-letnega Vinka Kacina. Ta je bil vojni invalid in se je kmalu po vojni preselil s Štajerskega v Vrtojbo. Bil je sicer upokojen, a da bi družino laže preživljal, je že več let pobiral zapuščeno strelivo, ki ga je nato prodajal.

Pred dnevi je našel težko granato ter jo spravil v klet. Ko jo je v petek hotel odpreti, se je pa granata iznenada razpočila ter obenem vžgala precejšnjo količino razstreliva, hranjenega v kleti. Nastala je strašna eksplozija, ki jo je bilo slišati tudi v Gorici. Ko so ljudje prišli na kraj nesreče, se jim je nutil grozen prizor. Hišica je bila do tal porušena, med razvalinami pa so ležala hudo razmesarjena trupla Vinka Kacina ter njegovih dveh nedoraslih otrok; 32-letna mati je ob eksploziji bila izven hiše in je zato, čeprav hudo ranjena, ostala pri življenju. Odpeljali so jo v ljubljansko bolnišnico, kjer se sedaj bori s smrtjo.

Beneška Slovenija

FURLANIJA, KARNIJA IN BENEŠKA SLOVENIJA

V naši pokrajini je v zadnjem času nastala nezadovoljnost, ker je gospodarstvo občutno nazadovalo. Plat zvona je začela biti najprej Karnijska skupnost (Comunità carnica), ki je že lanskega septembra pozvala vlado, naj čimprej nekaj zares učinkovitega ukrene zlasti za Karnijo in Beneško Slovenijo. Karnijci trde, da bodo v nasprotnem primeru vsi delovni ljudje goratih krajev morali zapustiti rodno grudo, praznim kmečkim domovom pa ne bo mogla več pomagati nobena državna podpora.

Kmalu za Karnijci se je oglašila tudi Videmska trgovinska zbornica. Ta je ugotovila, da so v zadnjih letih propadle številne furlanske tekstilne (zlasti bombažne) tovarne in da strahotno nazadujejo podjetja za izdelovanje likerjev in sladkarij. Pred kratkim so od 29 takih tovarn ukinili kar 16. Furlanske opekarne so pa medtem izgubile ves tržaški trg, prav tako je močno nazadovala (za 40 odstotkov) tudi industrija za izdelovanje testenin, medtem ko je število mlinov padlo za 50 odstotkov.

Zaradi gospodarske krize v Furlaniji so se 18. januarja sčitali vsi furlanski poslanci in senatorji, župani vseh glavnih mest ter predstavniki sindikalnih in gospodarskih organizacij. Zborovanje je bilo na sedežu Videmske trgovinske zbornice. Vsi zastopniki furlanskega prebivalstva so se zedinili na skupnem osnovnem programu, ki obsega osem važnih točk. O tem pa bomo poročali v prihodnji številki Novega lista.

IZ BRDA

V naši občini je večja električna centrala, ki že 35 let oskrbuje videmske industrije z električno strujo. Zadnjič smo poročali, da bodo morda v kratkem napeljali električno luč tudi v Muzcu. V občini sta pa še dve vasi, Breg in Učja, ki nimata sodobne razsvetljave. Nič bolj zgovorno ne dokazuje, kako se gospodarske potrebe našega obmejnega prebivalstva zanemarjajo, kot dejstvo, da oskrbuje naša občina z gonilno silo videmske industrije že nad tretjino stoletja, medtem ko morajo naši občinarji še vedno živeti brez luči ali jo dražje plačevati kot videmski industriji. Ob tej priliki tudi poudarjamo, da bi bilo prav in potrebno, če bi bil v videmski industriji zaposlen tudi primeren odstotek naših delavcev, česar danes ni. Naša občinska uprava bi morala to prevažno vprašanje že zdavnaj rešiti in tako vsaj nekoliko zmanjšati število svojih občanov, ki si morajo služiti vsakdanji kruh v mrzli tujini.

Na svečnico sta v Brdu praznovala zlato poroko 77-letni Milko Siničco - Boronič in njegova soproga Ana Tomasino - Ukesja. Čeprav sta že oba v častitljivi starosti, sta še močna in zdrava. Zlatoporočenec se je moral že kot 11-letni fantek potepati po svetu. Devet let je z očetom — zidarjem delal med Slovenci in Hrvati, ko pa mu je bilo 20 let, se je vrnil v svojo domačijo. Toda kmalu si je moral zopet poiskati zaslužka v tujini in je dolgo let delal v Nemčiji, Franciji in Švici in drugih evropskih državah. V zidarski stroki se je tako izpopolnil, da je prevzel vodstvo velikih stavbnih podjetij. Doma pa je pridno delala njegova življenjska družina.

ca gospa Ana, saj je morala skrbeti za štiri otroke in malo posestvo v naši vasi. Garala je od zore do mraka kot večina naših žena, ki se vedno tresejo v skrbi in strahu za usodo svojih mož v tujini.

Slavljencema želijo vsi vaščani še dolgo let življenja in mnogo božjega blagoslova.

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Že lani smo v Novem listu poročali, da nameravajo urediti hudournik Aborno, ki teče ob Ažli, a še do danes niso pričeli z deli. Da bodo hudournik zajezili z nasipi, govori jo že več let. Ob vsakem večjem dežju prestopa voda bregove in povzroča tamkajšnjim prebivalcem iz leta v leto veliko škodo. Tako so ubogi kmečki gospodarji večkrat ob velik del pridelkov, ki so že tako zelo skromni. Zajezitev Aborne je eno izmed najnujnejših javnih del v naši dolini in prava sramota je, da oblastva to prepotrebno stvar vedno odlagajo.

Osnovnošolski otroci naše občine so letos prispevali v sklad za zimsko pomoč kar 94 tisoč 610 lir, na učiteljsku pa so profesorji zbrali le 12 tisoč 170 lir.

Pohvaliti moramo domačo tujskoprometno ustanovo »Pro loco«, ker je na več mestih naše vasi postavila deske, na katere bodo lepili volilne oglase. Bližajo se namreč državnoborske volitve in agitatorji raznih političnih strank bi nam sicer z lepljenjem lepakov povzročili precejšnjo škodo po zidovih naših hiš.

Prav bi bilo, da se deske postavijo tudi v drugih krajih naše doline.

Pred nekaj dnevi sta slovesno obhajala zlato poroko 84-letni Ivan Blazutič in njegova 75-letna soproga Ana Juša. Vsi vaščani želimo slavljencema še mnogo srečnih dni v skupnem življenju.

23

V soncu in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Konec septembra je svakinja res Francu Jožefu pokazala pravo sliko njegovega napaknega zakonskega življenja. Tudi cesar sam je slišal, kako se svet čudi, da je žena že vdruge šla v svet brez otrok in njega. Občutil je, da res nima niti sam družine, ki je trhla kot avstrijska vladavina sama. Družina in država! V pretirani in domišljavi skrbi, da država sloni samo na njegovi cesarski samovolji, je na družino popolnoma pozabil.

Po dolgih mesecih se je odločil, da pojde jeseni na jug. Našel je ženo, ki je otožna povpraševala po otrocih. Cesarja je ganilo Elizabetino neutešeno materinstvo. Obljubil je, da se bo za ženo, kar se tiče otrok, odločno zavzel tudi proti materi.

Prebiral je mali Gizeli in Rudolfu njena pisma, ki so se vsa končavala z milo prošnjo: »Ne pozabita na svojo mamo, mislita včasih nanjo!«

Ne še domov!

Cesarski par se je dogovoril, da se bo cesarica vrnila iz tujine v monarhijo; domov na Dunaj se pa nikakor še ni hotela vrniti. Določila sta, da bodi njeno tretje zatočišče

v Benetkah, kamor bodo prišli preko zime tudi otroci.

Tudi politični nagibi so bili odločilni, da so izbrali Benetke za cesaričino bivališče. Po izgubi Lombardije je cesar upal, da bo ljudomili nastop Elizabete spet pridobil v Benetčiji srca italijanskih podanikov, ki so bili naveličani oholega avstrijskega jarma.

Dne 26. oktobra se je ladja Lucia zasedrila nasproti dožev palače. Markov trg je bil sijajno razsvetljen, ko se je cesarica izkrcala, toda meščanov ni bilo nikjer. Elizabeta se je zaprla v svoje sobane in cele dneve čitala knjige. S sprehodi kot na Madeiri ali na Krfu ni bilo nič, pa tudi noge so ji otekale.

Edini svetli žarek je posvetil v njeno temo, ko so prišli v novembru otroci in cesar na obisk. Franc Jožef se je začudil, da mora prva gospa cesarstva živeti v doževem mestu v taki osamelosti. Plemiške družine so se izogibale namenoma cesarskemu dvoru kljub guvernerjevemu vabilu. Narava in ljudje so odbijali cesarsko begunko.

V začetku spomladi se je odločila, da zapusti Benetke. Zdravniki so ji priporočali, naj si gre zdraviti živce v kako zdravilišče. Mimo Dunaja se je peljala v Reichenau, na-

to še v druga kopališča. Res si je 25-letna cesarica popravila zdravje ter je zopet zablestela v prejšnji krasoti. Tudi skrajna občutljivost, podobna tisti pri mimozah, je popustila.

Zato se je vsa Avstrija začudila, ko je prišla z dvora novica, da se bo cesarica sredi avgusta vrnila domov. Po dveh letih romanja je Dunaj prav bajno sprejel lepo in po splošnem ljudskem mnenju tako nesrečno vladarico. Nekaj dni so se njej na čast vrstile slovesnosti. Prve tedne se je tudi sama počutila vesela, zlasti ker ni bilo tašče na Dunaju. Ljudstvo je upalo, da se bo vse še obrnilo na dobro.

Upi in sanje o novih časih, ko se bo v cesarski hiši in v monarhiji vse še na bolje obrnilo, so bili za devetimi gorami.

Cesar je kot družinski oče in vladar vedno nihal med svojim absolutizmom in trenutki, ko je iskreno hotel in iskal korist države. Ni se mogel odkrižati zavesti svojega »božjega poslanstva« in da kot maziljenec on sam in kvečjemu še mati vesta, kaj je za podanike in družino prav. Pozabil je, da so bajonetni in topovi že v bitki pri Solferinu pokopali avstrijski absolutizem.

Cesarjev patent

Franc Jožef se ni zavedal zgodovinskih trenutkov, če mu niso bili všeč.

V decembru leta 1860 je odpustil ministra Goluchowskega, s čigar imenom je bila povezana oktobrska diploma, katere je jamčila Avstriji federalistično ustavo.

(Nadaljevanje prihodnjič)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Revialni tisk na Tržaškem

Te dni je izšla februarjska številka Mladike. Na uvodnem mestu najdemo članek Vinka Beličiča o Prešernu, ki je napisan zelo plemenito in aktualno. V njem beremo med drugim: »Pravi umetnik živi vedno v sporu z družbo. Zakaj on gleda daleč in v globino, družba pa samo za ped okoli sebe. Pravi umetnik je videc, prerok: hodi pred drugimi, njegov duhovni pogled sega v obzorja, ki jih drugi še niti ne slutijo. Umetnik se ne veže na gmotne dobrine, zakaj on služi duhu... Čim manj je umetnik vezan na gmotne dobrine, tem svobodnejši je njegov duh, tem više se vzpenja. Toda umetnik je tudi človek. Zato pa, ker je umetnik, mora trpeti kot človek. Da ne trpi, ali bi bil sploh umetnik? Kot si školkja bisernica s svojim posebnim sokom ozdravlja rane in se ta sok potem strjuje v bisere, tako si tudi umetnik - trpin z umetninami teši bolečine. Tak umetnik je bil tudi Prešeren. Po njem smo tudi Slovenci postali živobarven, četudi droben kamenček v mozaiku evropske kulture.«

»Kaj nam pomeni Prešeren danes?« nadaljuje Beličič. »On nam je vzor človeka, ki neomajno veruje v pravico in svobodo in človeško bratstvo. On nam je vzor človeka, ki se nikomur ne uklanja zaradi kakih osebnih koristi. On nam je vzor človeka, ki se zaveda, da je moč koristiti svojemu narodu tudi v najtežjih okoliščinah. Koristiti s čim? S svojim kulturnim delom, ki mu morda ni videti plačila, a bo nekoč prišlo, ker je zgodovina nadvse pravična...«. Lepe in tolažilne besede.

Leposlovje zastopajo v tej številki Marija Mislej, Bruna Pertot, Slavko, Jože Pirjevec, Julio Pertot, in Franc Jeza. Mislejeva je tudi v tej svoji črtici, ki ima naslov Sence, razodela tenek posluh za bolečino slovenskega človeka na tem koščku sveta, kot je že v črtici Jutrišnji dan, katero je objavila v prejšnji številki. Priznati ji je treba resničen talent. Želeli bi le, da bi se v pisanju znebila začetniške obteženosti s tragičnim občutjem in da bi se naučila prikazovati življenje bolj sproščeno, široko in objektivno, kratko rečeno: bolj pripovedniško. Bruna Pertot se vedno bolj razvija v dobro pesnico, kar dokazuje tudi njena Moja pesem v tej številki. Vendar pa ji manjka miselne poglobljenosti in filozofske osti. Prav tam, kjer bi to pričakovali, se vtis pesmi pogosto razblini, kot se je tudi tokrat v zadnjih dveh verzih. Pesmi so prispevali še Slavko (Moj dan), Julio Pertot (Z dela) in Jože Pirjevec (Soplin). Pirjevec je novo ime in njegova pesem kaže, da je porojena iz razočaranja prve ljubezni. To pomeni, da je še mlad. Na razočaranja prve ljubezni je že marsikdo odgovoril s pesmijo. Če bo čutil že-

ljo, da tudi na mnoga druga razočaranja, ki ga še čakajo — kot vsakogar — v življenju, odgovarja s pesmijo in če bo znal izbrusiti in poglobiti svoj pesniški izraz, bomo lahko nekoč zapisali tudi o njem, da je pesnik. Nekaj podobnega bi lahko rekli o pesnici Marija Mavra Kot v vibri.

Franc Jeza nadaljuje svojo zgodovinsko povest Moč ljubezni iz časa naselitve Slovencev. Martin Jevnikar pa je napisal zanimiv članek: Današnja slovenska književnost. Zdi se nam pa, da je odpravil vse tiste, ki pišejo in objavljajo izven Slovenije, preveč na kratko in preveč površno. Njegova sodba, izražena v enem stavku: »Delo zamejskih Slovencev v celoti je razgibano, sodobno in na dostojni umetniški višini« je preveč splošna in nekoliko neobjektivna, če upoštevamo vse tisto, kar je nedvomno upravičeno trdil o današnji literaturi v Sloveniji. Predvsem se nam zdi nesmiselno, da kritik deli slovensko literaturo na »ono v Sloveniji« in »na ono v zamejstvu«, ker slovenska književnost je samo ena in noben literarni zgodovinar je kot celote doslej še ni delil po geografskih vidikih. Delo Simčiča, Rebule, Pahorja, Beličiča, Debeljaka, Turnška, Vodeba in Tavčarja bi zahtevalo, da bi mu posvetil vsaj en odstavek v članku, vsaj toliko, kot ga je posvetil Modru, Ilki Vaštetovi, Cajnkariju, Malenškovi in Potrču.

Jevnikar kot literarni kritik nas včasih preseneti s točnostjo, včasih pa tudi s površnostjo svojih sodb. Ostali glavni sodelavci te številke Mladike so Jože Peterlin, ki piše o Lukežičevi razstavi, Bojan Pavletič, ki je prispeval članek o razvoju smuči (ali ne omenja bloških smuči že Herberstein v svojem topisu iz Rusije?), Dušan Jakomin in Saša Martelanc.

V splošnem se je revija dobro znašla in vedno bolj odgovarja duhovnim potrebam našega tukajšnjega človeka, dasi še vedno pogrešamo v njej več odmevov na sodobno dogajanje v svetu.

»JADRO« ST. 2

Že pred nekaj tedni je izšla druga številka mladinske revije Jadro. Filibert Benedetič je objavil na prvem mestu novelo »Tistih 100 lir«, v kateri skuša menda poudariti, da je bilo le to, da eden njegovih dveh junakov, slovenskih študentov, ki sta vpisana na beneški univerzi, ni imel v žepu 100 lir, krivo, da se je zaletel na slabši cesti v drug avto ter se ubil. Novela je mešanica zastarelega naturalizma in slabega jezika (»Tvoja lica, tvoje oči, tvoja usta, prsi, tvoje vse«). Zdi se, da postaja gradnja stavka

(Nadaljevanje na 10. strani)

Slikar Lojze Špacapan

Z Umetnostne Akademije v Turinu, kjer je poučeval, so 22. febr. spremili k večnemu počitku vrednega sina naše Goriške, akademskega slikarja Lojzeta Špacapana. Ironičnega, toda kot kruh dobrega »špaca« ni več. V podstrešnem ateljeju je 68-letni mojster iznenada podlegel srčni kapi, sam smrat, do konca zvest svoji bohemski naravi, ki mu ni dopuščala, da bi se vključil v udobno družinsko skupnost. Saj zapušča v Sloveniji hčerko, ki ji je mati pevka Leni Lapajnetova iz bogate idrijske rodbine.

Ko je ravno doštudiral na Dunaju in v Monakovem, je moral v vojno; po tej pa je prišel poučevati na idrijsko realko. Njegov vpliv je bil odločilen za risarja-kiparja Nikolaja Pirnata, isto tako kot zame. Bil pa je nama bolj prijatelj kot profesor. Naj omenim, da je nekoč celo sežgal kulise kipov za neko opereto, ki mi jih je on sam naročil, samo zato, da sem ponovno nekaj zaslužil. Četudi

Bambič: L. Špacapan (linorez po risbi iz leta 1922)

naju je učil risati akte sošolcev, zlasti atletskega J. Silo, nam nikakor ni prikrival novih umetnostnih stremeljenj v likovnem svetu. Bil je v mladosti vnet futurist. Pozneje pa je razvil svojstveno slikarsko izraznost, s katero je obogatil naš povojni tisk. V tem so mojstrske zlasti njegove naslovne strani in karikature ter plakati. Ko pa je fašizem začel neizprosno dušiti naše kulturno življenje, se je preselil 1928. leta iz Gorice v Turin; kjer je kmalu zaslovel po izvirnosti svojega slikanja, tako da ga je zaposlila celo znana filmska družba Pitaluga. V teku let je dobil več mednarodnih priznanj, a razstavljal je le v velikih umetnostno-kulturnih središčih; tu, v Trstu, pa samo po tej vojni v galeriji Scorpione in 1953. leta na veliki razstavi italijanske sodobne umetnosti.

MILKO BAMBIČ

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

5 »Imaš kakšno cigareto?« se je oglasil nekdo iz kota na koncu pograda ob notranji steni.

»Morda imam kakšno«, sem rekel. »Sam ne kadim. Če bi bil vedel...«.

Poiskal sem po žepih in našel nekaj razdrobljenih cigaret, ki sem jih bil mimogrede vtaknil v žep, ko mi jih je kdo ponudil, da bi se izognil razlagi, da ne kadim. Takoj so se dvignili še drugi s pograda. Le eden, najbližji, je obležal, z glavo, zavito v plašč, in včasih glasno zastokal.

»Volere fumare?« ga je dregnil eden v hrbet in mu ponudil, da bi potegnil iz čika.

Oni je iztegnil roko in začel željno vleči, da se je drugi ustrašil za čik in zagrabil zanj. Oni ga je brez odpora izpustil izmed ustnic in stokaje legel nazaj, išoč si primerno držo.

»Kaj je Italijan?« sem se začudil.

»Da, iz Trsta. Ondan so ga nekje dobili in ga pripeljali sem dol. Pravijo, da ga poznajo od prej, da je bil kvesturin. Snoči so ga pošteno premlatili. Malo pa najbrž tudi hlini«, je rekel oni.

»A zakaj so ga?«

»Kdo ve.«

»Človek bi mislil, da so bili prijatelji.«

»Pravijo tudi, da se je vozil nazaj v Ljubljano zaradi črne borze.«

Zadeva je bila res malo čudna, a kot se je zdelo, ni nikogar posebno zanimala.

»Izberi si, kje hočeš ležati«, mi je dejal eden.

»Prostora je zadosti«, sem rekel.

»Da, zdajle že, ker so jih danes odpeljali celo kopico v umobolnico. A bodo kmalu pripeljali druge.«

Izbral sem si mesto med stokajočim Tržačanom in njegovim sosedom, ker je bilo vmes največ prostora, in legel na trdi pograd ter se naslonil na komolec. Tako sem si ogledoval novo okolje. Obokan strop in eno samo nizko okence v levem kotu, ki je vedno bolj temnelo. Mikalo me je, da bi se vzel do njega in pogledal ven, a je že čepel eden tam gori, držeč se za križe. Kadar je zunaj kaj zaropotalo, ga je tovariš pod njim potrepljal po hrbtu in oni se je naglo spustil na pograd.

»Zaročenko čaka«, mi je dejal sosed na levi in se pomaknil bliže. »Vsak dan ob tem času pride pred okno. Simpatično dekle. A zakaj so tebe?«

»Ne vema«, sem dejal. To je bil stereotipen odgovor vsakega »novega« v tistih časih, pa naj je kaj »napravil« ali ne. Drugačnega odgovora sobesednik tudi ni pričakoval. Bil je živahen, zgovoren možiček okrog petdesetih let.

»Od kod pa si? Ljubljčan?«

»Tako napol.«

»So te že kaj tepli?«

»Ne še«, sem rekel. »Ali res pretepajo?«

»Boš že videl«, je dejal pomenljivo. »Po večerji se začne. Tistile jih je že nekaj večerov pošteno fasal.«

(Dalje)

GOSPODARSTVO

Sveža jajca vse leto!

»Presnete kokoši, nič ne nesejo!« se pritožuje marsikatera gospodinja, ko mora vso dolgo zimo brez vsake koristi krmili morda celo jato kokoši. Le redke so gospodinjice, ki tako ne govorijo, ker so z zimsko nesnostjo svojih kokoši zadovoljne. Kaj bi ne bile, saj se zimska sveža jajca lahko prav dobro prodajo! Kako pa pridejo do tako dobre nesnosti: tajnosti tu ni nobene. One ravnaajo takole:

1. Predvsem redijo samo *enoletne kokoši*. Največ jaje znese namreč kokoš v prvem letu.

2. Za kokoši imajo *primeren kokošnjak*. Pozimi je v njem sorazmerno toplo. Na vsakem kvadratnem metru redijo največ do 5 kokoši. Kokošnjak je svetel in tla so nastлана s slamo, listjem, z žagovino ali podobnim. Živali prenočujejo na posebnih gredah. Predvsem pa pazijo gospodinjice na čistočo. Ob slabem vremenu ostanejo kokoši v kokošnjaku, kajti mraz, vlaga in veter slabše vplivajo na nesnost.

3. Samo ob domači krmi, to je *ob koruzi in otrobih niti najboljše kokoši ne dajejo zimskih jajc*. To naj si dobro zapomni vsaka gospodinja, ki hoče imeti od kokošereje dobiček. *Mešanice*, sestavljene iz različnih mok, med temi tudi iz ribje in mesne, so naprodaj tudi v našem mestu in jih poznamo pod imeni: Super Globo, Sole, Encia, Provimi itd. Vse te mešanice so dobre. Čeprav je cena nekaterih nekoliko pretirana, se še vedno bolj izplačajo nego enostranska domača piča. Vsebujejo vse potrebne redilne in rudninske snovi, vitamine in druge primese, ki so neobhodno potrebne za tvorbo jajca. Mešanico zjutraj lahko ovlažimo s kuhinjskimi odpadki, drugače naj bo pa suha kokošim vedno na razpolago. Brez vsake škode lahko opustimo krmljenje z zrnjem. Zelo važno je, da ima kokoš na razpolago vedno čisto vodo.

4. Vsako leto zgodaj spomladi te gospodinjice skrbijo predvsem za to, da si za zimo nabavijo mlade nesnice. Stare kokoši naj gredo vse k mesarju, brž ko prestanejo nositi. Za nabavo naraščaja so meseci marec, april in maj najprimernejši. Do naraščaja pridejo na več načinov: Če imamo koklje, si nabavimo valilna jajca, ako pa teh ni, kupimo enodnevna piščeta ali še boljše *enomesečne jarkice*. Ne kupujmo kjer si hodi, ampak le pri zanesljivih rejcih, ki vodijo točno kontrolo nad nesnostjo. Pri tem se zavedaj, da je kvalitetno blago vedno najcenejše. Odločil-

na ne sme biti cena, temveč odbrano blago, ki se kasneje najbolje obrestuje.

To so vogelni kamni donosne reje. Gospodinjice, ki žele rediti kokoši za dobiček in ne za šport, naj to upoštevajo! Na Holandskem, kjer podnebje ni ravno najugodnejše za rejo kokoši, ima vsaka kmetija na stotine kokoši, kar se jim zelo dobro izplača. Seveda ni pri tem nihče tako nespameten, da bi redil slabe kokoši, ampak si vsako leto nabavlja le najboljše pasme. Zakaj bi jih tudi mi ne posnemali, ko je podnebje pri nas kot ustvarjeno za rejo kokoši in je na našem trgu vedno veliko povpraševanje po svežih jajcih? Iz vseh mogočih krajev sveta pošiljajo jajca v naše mesto, naše podeželje pa ni sposobno dobiti mestu niti najmanjše količine, in to predvsem v zimskem času. Lotimo se vendar enkrat umne kokošereje in opustimo stari nedonosni način reje. Imeli bomo skozi vse leto sveža jajca za dom in za naprodaj!

J. G.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 433: Pripravljam nov vinograd. Zasaditi mislim sorto tokajec. Kje bi dobil zanesljivo pravo trto, cepljeno na Kober?

Odgovor: Morate opustiti, a brezplačne reklame ne smemo in ne moremo delati za nobeno podjetje. V videmski pokrajini je več trtnic, ki so pod nadzorstvom tamkajšnjega Kmetijskega nadzorništvā. Rastlinozdravstvenega opazovališča v Gorici in Vinarske šole v Coneglianu. Ti vam torej lahko dobavijo zaželeno sorto. Ker so trtnice v različnih legah in zemljah — od ilovnate do peščene — se morate obrniti na takšno, kjer je zemlja podobna vaši. Za podrobnejša pojasnila in nasvete obrnite se na strokovnjaka za vinogradništvo pri Kmetijskem nadzorništvu.

Vprašanje št. 434: Ali je res mogoče uničiti plevel, ki se nahaja med pšenico, z nekim kemičnim sredstvom? Kdaj in kako naj to naredim? Rad bi

namreč vsejal deteljo-lucerno med pšenico.

Odgovor: Plevel med pšenico lahko uničite z različnimi kemičnimi sredstvi, kot so: kislina (acido) 2,4 D, izgotovki iz navedene kisline: Erbitox S. 40, Weedone 40, in z drugimi. Za 1000 kv. metrov zemlje je potrebno približno ¼ do ½ kg ene navedenih soli, katero raztopimo v 50-60 litrih vode in s tem škropilom škropimo med vrstami vsejane pšenice. Za škropljenje uporabljamo lahko tudi navadno nahrbtno škropilnico, katero pa moramo takoj po uporabi dobro oprati; bolje je, če imamo za ta opravila posebno škropilnico. Škropimo, brž ko se pšenica začne stebiliti in je plevel še majhen. Če bi isti dan deževalo, moramo škropljenje ponoviti. Če hočete vsejati med pšenico deteljo, morate po razpleveljenju (škropljenju) zrahljati zemljo med vrstami pšenice (z železnimi grabljami ali z brano) in šele potem sejati deteljo. Če bi rastle pšenica blizu trte, je ne smemo tam razpleveliti s kemičnimi sredstvi, ker bi lahko s tem poškodovali trte.

ŽENSKI KOTIČEK

NEDELJSKI POCITEK GOSPODINJE

Vsak človek ob nedeljah počiva. Edina, ki se mora ta dan pošteno sukati po hiši, je gospodinja. Ostali člani družine si čas tako uredijo, da imajo od praznika čimveč počitka in zabave. Otroci nekoliko polenarijo v postelji in zato zajtrkujejo kasneje, mož pa čisto povabi prijatelje na kratek pogovor, ki se zavleče do kosila. Goste večkrat tudi zadržijo pri kosilu, ki mora zato biti obilnejše kot navadno. Ko je gospodinja po kosilu pospravila hišo, je seveda dovolj izmučena, da ji ni do popoldanskega sprehoda. Tako se pogosto dogaja, da je nedelja za gospodinjico naveden delovni dan. Se težja pa je nedelja za žene, ki so v službah, ker morajo ta dan prati, likati, krpati in čistiti stanovanje.

Ia vendar imajo tudi gospodinjice pravico do nedeljskega počitka! Zakonski pari brez otrok lahko ob nedeljah kosijo zunaj; kjer pa so otroci, naj gospodinja zahteva od vseh članov družine, da ji pomagajo pri delu, in sicer vsaj pri tistem, ki je v korist njim samim. Če bo vsakdo opravil svojo dolžnost, bo tudi gospodinja prijetneje preživela praznik.

DROBNI NASVETI

— Vodene barve bodo bolj držale, če jih mešamo z milnico.

— Kuhane jedi naj ne bodo bolj vroče od 50 stop. C, niti hladnejše od 15 stop. C.

— Blazinic, s katerimi smo imeli podložena ramena, nam lahko služijo, kadar ribamo pod, če jih pritrdimo z vrvi na kolena.

Sportni pregled

JESENICANI — JUNAKI LEDENE PLOŠČE

Z marljivo in vztrajno vajo so hokejisti z Jesenic letos že drugič zaporedoma osvojili naslov državnega prvaka Jugoslavije.

Z dobro tehniko in s hitro igro so Jeseničani odločno premagali vse nasprotnike. Porazili so Ljubljano s 5:2 in z 11:1, Partizana z 8:0 in s 5:0, Crveno zvezdo z 11:0 in s 7:0 ter Zagreb z 10:0. Stevilo golov, ki so jih zabili v sedmih tekmah, jasno kaže, da Jeseničani nimajo v Jugoslaviji resnih tekmecev. Na lestvici strelcev sta prva Valentar, ki je brez dvoma najboljši igralec v Jugoslaviji, in Klinar, oba z Jesenic. Prvi je zabil 11 golov, drugi pa 10. Uspeh Jeseničanov ni prišel čez noč. Ogromno časa so zgubili, preden so iz vajencev postali mojstri črnega »pucka«. Vidnih izidov ne bi pa bili dosegli, če bi ne imeli dobre umetne ledene ploskve in če bi jih ne vodila večša roka Zdenka Blaha. Češki trener jih je prvo leto dobro izpilil, v drugem pa jih je seznanil s podrobnostmi hokejske igre. Blaha bo te dni zapustil Slovenijo in se vrnil domov; pravijo, da ga na Jesenice ne bo več. Škoda! Jeseničani navadno nastopajo v tej postaji: Novak, Gregorič, Brun, Kristan, Turnšek, Trebušak, Valentar, Klinar, Dolinar, Čebulj B., Čebulj N. in Tišler. Moštvo si je priborilo precejšen sloves tudi v tujini (premagalo je italijansko moštvo Sciatoli iz Cortine). Če bo tako nadaljevalo, se jugoslovanskemu hokeju obetajo zlati časi.

V tej panogi Jugoslavija danes zaostaja za Rusijo, Kanado, ZDA, Češko, Švedsko, Poljsko, Finsko

in Norveško, ki jutri nastopijo v tekmah za prvenstvo v Oslu. Za naslov prvaka se potegujejo zlasti Rusi, ki so pred kratkim zmagali v Pragi, Kanadčani in Švedi. Ti so lani osvojili svetovno prvenstvo.

Jugoslovansko zastopništvo bi moralo pogostejše nastopati v tujini. Doslej pa je odigralo le kakšno slučajno tekmo s šibkimi ekipami. (Jugoslavlani bodo po tekmi z Madžarsko gostovali v Italiji). Potrebno je nadalje, da v Jugoslaviji zgradi več umetnih drsališč, kajti tisti v Beogradu in na Jesenicah ne zadostujeta. Drsališče bi morali dobiti vsaj še Ljubljana, Zagreb in Celje, kjer je največ zanimanja za to športno panogo.

Če se vrnemo k državnemu prvenstvu Jugoslavije, moramo omeniti, da se je tudi slovenska ekipa Ljubljana častno izkazala in se tako uvrstila na drugo mesto. Na ostalih mestih so Partizan, Crvena zvezda in Zagreb.

NOVO POGLAVJE V ZGODOVINI PLAVANJA

Dne 9. februarja je vse ljubitelje plavanja preseñtila nepričakovana vest, da sta v Avstraliji komaj 13-letna Ilsa Konrads in njen 15-letni brat John kot za šalo porušila kar osem svetovnih rekordov. Vsi športniki se od tedaj osuplo sprašujejo, kaj se dogaja v tisti daljni celini. Rušenje svetovnih viškov se sedaj nadaljuje. V nekaj več kot 40 dneh so avstralski plavalci postavili nič manj kot 32 svetovnih rekordov. Največ so jih dosegli prejšnji teden, ko so bile v olimpijskem bazenu v Melbourneu tekme za državno prvenstvo Avstralije. Odlikovali so se predvsem John Konrads, ki je najboljši plavalec vseh časov na razdaljah 200, 400, 800 in 1500 metrov ter na 220, 440, 880 in 1650 yardov, Dawn Fraser in Monckton. John Konrads in njegova sestra Ilsa sta ruskega porekla.

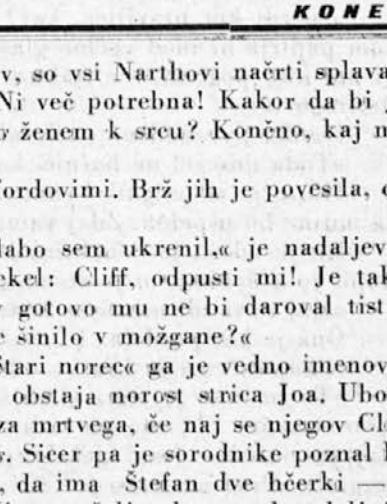
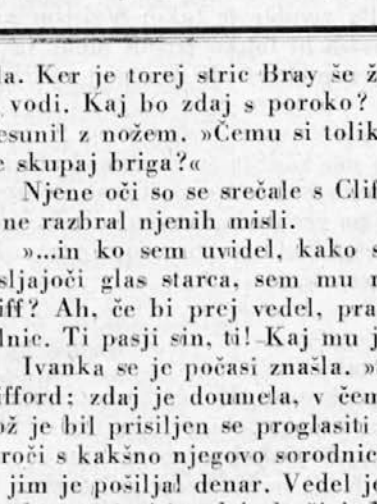
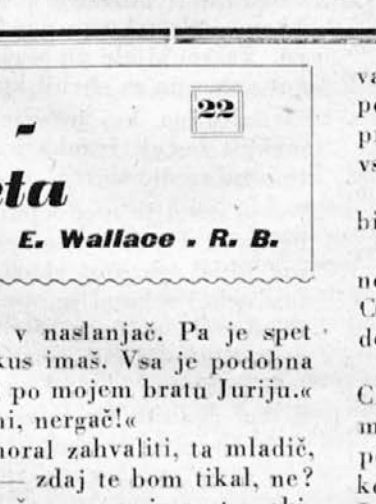
VALUTA — TUJ DENAR

Dne 26. februarja 1958 si dobil oz. dal za:	
ameriški dolar	624—627 lir
avstrijski šiling	23,50—24,25 lir
100 dinarjev	78—83 lir
100 francoskih frankov	129—132 lir
funt šterling	1620—1690 lir
nemško marko	146—148 lir
pesos	13—15 lir
švicarski frank	144—146 lir
zlato	712—715 lir
napoleon	4850—5050 lir

13

Za
naše

n a i m l a i s e

Z
i
m
s
k
o
v
e
s
e
l
j
e

Rumena kača - vladar sveta

E. Wallace - R. B.

22

Joe je vzdihnil in se spet pogreznil v naslanjač. Pa je spet švignil pokoneci: »Zlomka, Cliff, dober okus imaš. Vsa je podobna moji sestri Elizi. Ne, čakaj, nosek ima pa po mojem bratu Juriju.«

»Nehaj že vendar s tvojimi primerami, nergač!«

»Nergač si, ti! Na kolenih bi se mi moral zahvaliti, ta mladič, pa dela tako z mano. Veš, draga Ivanka — zdaj te bom tikal, ne? Saj si moja nečakinja, vedeti namreč moraš...« pa se je spet prekinil in boječe pogledal Clifforda. Ker ni ta nič zanimal, se je spet opogumil:

»Moje življenje je vrsta nesreč. Tisti Fing-Ho na primer! Kaj sem zanj storil, vem samo jaz. Ko mi je naš Cliff pojasnil, kakšen lopov je, oh, moje ubogo srce... kača. Za sina sem ga imel, poslal sem ga študirat.«

Medtem ko se je zgubljal v svoji razlagi, je Ivanka premišlje-

vala. Ker je torej stric Bray še živ, so vsi Narthovi načrti splavali po vodi. Kaj bo zdaj s poroko? Ni več potrebna! Kakor da bi jo presunil z nožem. »Čemu si toliko ženem k sreči? Končno, kaj me vse skupaj briga?«

Njene oči so se srečale s Cliffordovimi. Brž jih je povsila, da bi ne razbral njenih misli.

»...in ko sem uvidel, kako slabo sem ukrenil,« je nadaljeval nosljajoči glas starca, sem mu rekel: Cliff, odpusti mi! Je tako Cliff? Ah, če bi prej vedel, prav gotovo mu ne bi daroval tistih delnic. Ti pasji sin, ti! Kaj mi je šinilo v možgane?«

Ivanka se je počasi znašla. »Stari norec! ga je vedno imenoval Clifford: zdaj je doumela, v čem obstaja norost strica Joa. Ubogi mož je bil prisiljen se proglasiti za mrtvega, če naj se njegov Cliff poroči s kakšno njegovo sorodnico. Sicer pa je sorodnike poznal le, ko jim je pošiljal denar. Vedel je, da ima Štefan dve hčerki — o Ivanki pa ni niti vedel, da živi. Njegova želja, da se rod nadaljuje, se bo izjalovila.

»In stric Narth,« je potihoma vprašala, »ali ve, da ste vi živci — pa se je hitro popravila, »se pravi, da ste v Angliji?«

»Ne, né,« je odgovoril Clifford namesto njega, »tudi ne sme vedeti! Joe bo tu nekaj dni skrit, dokler se zadeva ne uredi. Nihče ne sme vedeti, najmanj pa Fing-Ho. Tepec verjame; zdaj ima drugo po glavi, ne pa smrt svojega dobrotnika. Gre mu za tisto delni-

Revialni tisk na Tržaškem

(Nadaljevanje s 7. strani)

pretežka (da o slovnicu ne govorimo!) za mlade slovenske literate, zato se zadovoljujejo z nedoločniki in kopičenjem samostalnikov kot zamorci... v ameriških romanah. Prepričani smo, da je pri Benedetju (in ne samo pri njem!) ta ogabni naturalizem, pa tudi umetni pesimizem, ki preveča to in druge njegove črte, samo modni pojav in da se bo tega prej ali slej rešil in začel pisati naravno in z zdravim, realnim pogledom na svet. Vsekakor je Saganove knjiga »Dober dan, žalost!« sročila čudno modo erotičnega naturalizma in krvoločnosti v reševanju problemov pri mladih slovenskih literatih, ki pa postaja že nekoliko zastarela. To pačenje s »saganstvom« nas spominja na tiste stare dame, ki še nosijo klobuke s pajčolanom in črn trak okrog vratu ter so pri tem sveto prepričane, da so še vedno zelo elegantne in po največji modi oblečene.

Luis Abram je v tej številki dokončal svojo prav tako tragično kot začetniško novelico Njegova maturna, Humbert Kalc pa je objavil prvo dejanje »vesele drame v štirih dejanjih« Svet ob bergli ali dvo-dnevna kronika Kalanovih. Spet erotični naturalizem in slaba slovenščina (»Plesal sem v Narodnem domu. V počitku (odmoru?) sem šel na stopnice pokadit cigareto... Ko si je popravljala bluzo, so se njene prsi z vso zapeljivostjo napele pod tanko tkanino, da me je prišlo blazno poželenje...«). Drugače je zaplet, ki ga nakazuje Kalc, kar zanimiv in njegov prispevek je še najbolj zrelo pisanje v reviji.

Omembe vredni in dobro napisani sta razpravi Italijanski neorealizem Alojza Miliča in poročilo Miroslava Košute o pesniški zbirki Cirila Zlobca: V ranah človeka se črv zaredi.

Pesmi so prispevali Branko Šömen (Prekmurec), Filibert Benedetič (škoda, da jo kazi tiskovna napaka) in Vislava. V pesmi poslednje najdemo isti pesimizem in isto nekam prisiljeno in recitatorsko tragično vizijo življenja, kot jo razodeva proza obeh dosedanjih številk Jadrta.

Tudi v drugi številki še nismo mogli zaslediti za vsemi temi pozami pravega obraza generacije, ki piše vanjo.

NOVI DELI P. MERKUJA

Naš tržaški rojak, glasbenik prof. Pavle Merku, je pred kratkim izdal dve novi deli, in sicer Preludij in fuga za klavir št. 1 ter Preludij in fuga za klavir št. 2. Prvo skladbo je posvetil svoji ženi, drugo pa prijatelju Janežu Matičiču. Kakor znano, je prof. Merku napisal že več skladb za klavir in druga glasbila. Nekatere so doživele lepo priznanje tudi v tujini.

»TOKOVI«

Kot smo zvedeli, bo začela z nekoliko izpremenjenim uredništvom v kratkem spet izhajati revija Tokovi. Izhajala naj bi dvomesečno ter ostala čisto

neodvisna od političnih taborov. Postati bi morala svobodni forum obravnavanja slovenskih in svetovnih problemov, dvignjenih iznad običajne svetovno-nazorske in politične polemike.

REBULA PIŠE NOV ROMAN

Pisatelj Lojze Rebula, čigar delo Klic v Sredozemlje je izšlo nedavno pri Mohorjevi družbi v Celju v nakladi 80.000 izvodov (v Franciji je v letu 1957 le kakih četrto ali peto del doživelo večjo naklado, v Italiji pa menda nobeno), piše zdaj nov roman, v katerem bo prikazal položaj slovenskega izobraženca v povojnem času. Dejanje se dogaja delno v Sloveniji, delno v Trstu.

GLASBENA MATICA — TRST

V soboto, 1. marca, ob 20.30 v Avditoriju

»KONCERT«

Sodelujejo solisti: Elvira Piščanc - sopran, Renato Kodermac - tenor, Miro Cuk - bariton, Tatjana Uršič - klavir, Andro Vuga - oboa, Zarko Hrvatič - violina.

Orkester Glasbene matice in pevski zbor društva »Slavko Škamperle«.

Dirigent Oskar Kjuder

Vabila so na razpolago v Tržaški knjigarni v Ul. sv. Frančiška 20, tel. 37-338 ter v soboto od 19. ure do pričetka koncerta v Ul. Roma 15/II.

RADIO TRST A

Nedelja, 2. marca, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 16.00 Slovenski zbori; 17.00 John B. Priestley: »Inšpektor na obisku«, igra v 3 dej. Igrajo člani SNG v Trstu, nato glasba Irvinga Berlin; 18.55 Kmečka godba Silvo Tamše; 20.30 Sekstet Borut Lesjak; 22.00 Nedelja v športu; 22.35 Melodije iz revij.

Ponedeljek, 3. marca, ob: 18.00 Koncert violini-sta Alfonsa Musestija, pri klavirju Alessandro Constantinides; 18.55 Vokalni kvintet »Zarja«; 19.15 Radijska univerza: Zemlja kot planet; 4. »Razvoj vesolstva — Uvod«; 20.00 Sportni komentar; 20.30 Richard Wagner: »Nurimberški pevci«, opera v 3 dej. I, in II. dej.; 21.55 V odmoru opere: Sodobna književnost in umetnost: Michele Prisco: »Ognji ob morju«. Po II. dej. opere: Orkester Ray Martin in Norrie Paramor.

Torek, 4. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in — Potovanje po Italiji, turistični razgledi M. A. Bernonija; 18.00 Prokofieff: Koncert

za violino in orkester v D-duru; 18.30 Pisani balo-ki, rad. tedn. za najmlajše; 19.00 Koncert sopranistke Ondine Otte; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Od melodije do melodije; 21.00 Postno predavanje: dr. J. Ukmar: »Pravica in dolžnost do vere in verskega udejstvovanja«; 21.15 Richard Wagner: »Nurimberški pevci«, opera v 3 dej., III. dejanje.

Sreda, 5. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in — Zena in dom, obzornik za ženski svet; 18.00 Stravinsky: Petroushka, komični pri-zori v 4 slikah; 18.55 Vokalni kvartet »Večernica«; 19.15 Šola in vzgoja: prof. Ivan Theuerschuh: »Evropska misel v mladini«; 21.00 Miguel de Cervantes-Mirko Javornik: »Ljubosumnik iz Estremadure«, rad. igra. Igrajo člani RO.

Četrtek, 6. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in — Predavanje: »Polž, ki ogro-ža svet«; 18.00 Škerjanc: Simfonija št. 2 — Orkester slovenske fihlarmonije, dirigira Jakob Cipči; 18.30 Sirimo obzorja: Znamke govore: prof. Tone Penko: »Gozdne živali na madžarskih znamkah«; 18.50 Slo-venski samospevi; 19.15 Radijska univerza: Tečaj o lokalnih samoupravah: Občina in pokrajina: 5. »Posameznik in občina«; 21.00 Postno predavanje: An-ton Iskra: »Pravice in dolžnosti v družinskem živ-ljenju«; 22.00 Ilustrirano predavanje: Zgodbe o po-morskih nesrečah: 4. »Žalostni konec galeje San-tiago«.

Petek, 7. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in — Življenja in usode: »Gustav Adolf VI.«; 19.00 Zbor »Igo Gruden« iz Nabežine; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Dante Alighie-ri: Božanska komedija — Pekel. 7. oddaja, 5. spev. (dr. A. Gradnik - dr. J. Jež).

Sobota, 8. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in — Predavanje: »Piratsko zlato na Madagaskarju«; 16.00 Radijska univerza: Kako so živeli stari Grki: 5. »Grška hiša«; 17.00 Slovenske instrumentalne zasedbe; 18.00 Oddaja za najmlajše: Antonija Curk: »Grofica beračica«. 2. in zadnji del. Igrajo člani RO.; 21.00 Dramatizirana zgodba: Ni-kolaj Ljeskov: »Skrivnost moskovske družine«. Igra-jo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

2. marca, nedelja: 2. postna, kvatrina
3. marca, ponedeljek: Kunigunda
4. marca, torek: Kazimir
5. marca, sredo: Bogoljub
6. marca, četrtek: Perpetua in Felicita
7. marca, petek: Tomaž Akvinski
8. marca, sobota: Janez

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša
Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

co in ne misli na milijarde podjetja.«

»Ali je res, da bi mu samo tista zadostovala?« je vprašala Ivanka.

»Se zdi kot pravljica, kaj? Pa vendar je tako. S tistim koščkom papirja bi imel večino glasov in bi lahko izrinil mene in vse, ki mu niso pogodu, ter vtaknil v žep deset ali dvanajst milijonov šterlingov.«

Ivanka je začudeno poslušala.

»Toda dosegel ne bo nič, kaj ne, Cliff?« se je oglasil stari.

»Eh,« je skomignil Lynne, »eno samo možnost ima, a upam, da mu ne bo uspelo... Zdaj vama pa grem skuhat malo čaja.«

Ko je odšel, je debelušni Joe počasi vstal in zaprl vrata. Pri-stopil je k dekletu in jo resno vprašal:

»Kaj se ti zdi o našem fantu?«

Ona je kar pordela.

»Simpatičen,« je kratko odrezala.

»To pa,« se je stari gladil po bradi. »Dober tudi... malo su-rovo otesan... Eh, eh, pa tudi ti, moja nečakinja, si prav srčkana. Kaj pa oni dve drugi nečakinji?« Ni čakal odgovora in je začel nergati: »Prav neotesan je Cliff... Kdaj je še škodil poštemu kri-stjanu kozarček žganega? Za jetra je koristen, pa tudi za sree... Toda on? Kak kozarček ga srkne, a gorje, če vidi steklenico!«

Ona je že razumela, kaj mu je všeč. Stari pa je nadaljeval: »Da, da, zadovoljen sem z njegovo izbiro.« Ko jo je od bliže pogle-doval, se mu je zasmejala: »Toda, dragi stric, izbrala sem ga prav za prav jaz...«

Joe je kar debelo pogledal.

»Ti? Prav zares? Oh, pridna! No, saj ni tako slab poba...«

Kar vedno ima kako pištolo v rokah; taka je ta mladina. He, he, imela hosta celo vrsto otrok...«

Prav v trenutku je rešil Ivanko iz zadrege Clifford, ki je na ve-likem podstavku prinesel v novih kitajskih škodelicah čaj in peci-vo. Zažvenkljale so srebrne žličke. Tedaj je Cliff šinil pokonei kot vzmet in se obrnil k oknu.

»Kaj je, kaj je?« je plaho šepetal Joe. Clifford je počasi od-maknil zastor. Ivanka je opazila, da so na oknih jeklena polkna z lino na sredi.

»Psst,« je spet šepnil mladenič in ugasnil luč. Odprl je lino na polkni. Pramen luninega sija je medlo posvetil v sobo. Cliff je previdno opazoval skozi odprtino. Nič! Vse tiho. Še je počakal. Čez nekaj sekund je opazil temno senco med drevesi, ki je previd-no skušala priti za hišo. Potem druga, tretja. Zdaj se je tik okna prihulila ostrizena glava z vzbočenimi licnimi kostmi. Kitajec! Na levi roki mu je visel zavo, v desni je nosil velik železen kavelj. S tem čudnim erodjem si je spretno pomagal kot opica z repom in je zlezel na streho.

Clifford mu je sledil z očmi, dokler ni Kitajec zginil. Nato je šel Clifford skozi kuhinjo na dvorišče. Drevje okoli vile je bilo si-cer posekano, a petdeset metrov onkraj delavci še niso utegnili po-dreti vseh dreves. Tam so se premikale sence.

Ni bilo dvoma, da je vila obkoljena. Clifford se ni obotavljal. Previdno je splezal na streho garaže, kjer je opazil Kitajca, ki si je dal pri dimniku vrhu vile nekaj opraviiti. Brž je privil na cev pištole glušilec in ustrelil. Oni na strehi hiše se je zamajal in se zvalil dol skoraj pred noge Cliffla.

(Dalje)